

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	20 เม.ย. 2554	20	7226	5

เขียวนวนวนหล่ม ตำนานแห่งความ ลุ่มสลายขอ "โยนกนาถพันธุ์"

ตาม

ที่ นายสมชัย หทยะตันติ ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงราย ได้สั่งการให้ การ
ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย หรือ ททท.สำนักงานเชียงราย โดยการนำของ
นางจิราธน์ มีงาม ผู้ช่วยผู้อำนวยการสำนักงาน ททท.เชียงราย นำ

คณะสื่อมวลชนออกสำรวจและรวบรวมข้อมูลของสถานที่ท่องเที่ยวแห่งใหม่ในพื้นที่
อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย เพื่อพิจารณาในการนำเสนอให้เป็นสถานที่รองรับนัก
ท่องเที่ยวในอนาคต โดยให้หน่วยงานต่างๆ ร่วมกันพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
มีเป้าหมายพื้นที่หลักในการสำรวจในเขต ต.จันจว้า และ ต.จันจว้าใต้ อ.แม่จัน จ.เชียงราย
ในแหล่งท่องเที่ยวโยนกนาถพันธุ์ สิ่งทวด หรือเวียงหนองล่อง ลุ่มสาธารณะหนอง
มโนราห์ และวัดพระธาตุดอยภูแก้ว โดยมี นายทองศักดิ์ ทองแสน นายกเทศมนตรี
ตำบลจันจว้า พร้อมคณะให้การต้อนรับและอำนวยความสะดวก

เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้เป็นจุดที่
สร้างความสนใจสำหรับนักวิชาการ นักโบราณคดี ตลอด
จนนักท่องเที่ยวทั่วไป ประกอบกับเป็นเส้นทางผ่านการค้า
ท่องเที่ยวจากเชียงรายสู่เชียงแสน หรือจากถนนเชื่อม R3a
จากจีนสู่ลาว เข้าสู่ชายแดนไทยผ่าน อ.เชียงแสนมายัง
อ.แม่จัน จ.เชียงราย คาดว่าจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิง-
นิเวศที่มีศักยภาพของจังหวัดเชียงรายในอนาคต

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	20 เม.ย. 2554	20	7226	5

จากแม่น้ำกกจะหลากท่วมเข้าไปในหนองทำให้เกิดบึงขนาดใหญ่ พื้นที่บริเวณโดยรอบเวียงหนองล่อง แสดงให้เห็นร่องรอยของแนวรอยเลื่อนหลายแนว ที่สำคัญได้แก่ แนวรอยเลื่อนที่เป็นแนวยาววางตัวในทิศตะวันออกเฉียงเหนือ-ตะวันตกเฉียงใต้ ซึ่งก่อให้เกิดลักษณะภูมิประเทศตามแนวรอยเลื่อนอันได้แก่ แม่น้ำกก แม่น้ำบง ผาชันของดอยผาตอง รวมทั้งขอบของเวียงหนองล่องด้านทิศตะวันตกเฉียงเหนือและตะวันออกเฉียงใต้จากการที่ขอบเวียงหนองล่องเป็นแนวเดียวกันกับรอยเลื่อน ทำให้สันนิษฐานได้ว่าเวียงหนองล่องเป็น

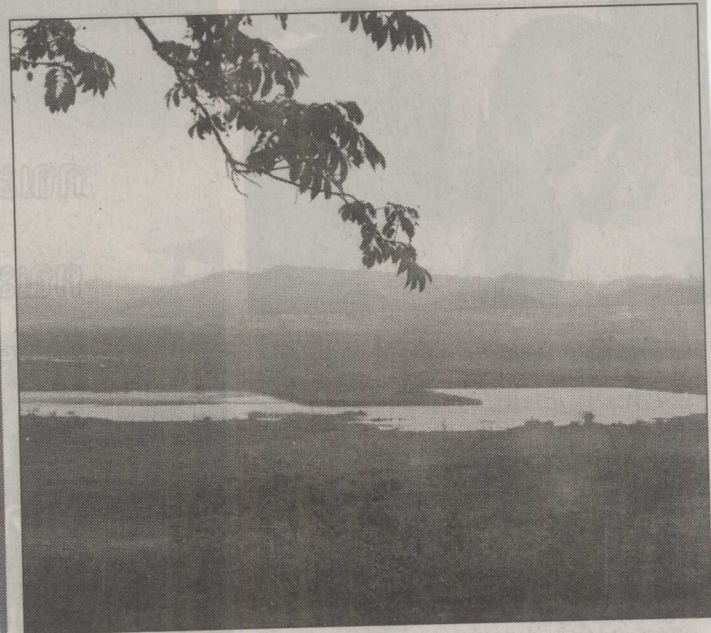

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	20 เม.ย. 2554	20	7226	5

จากการสำรวจพบว่า เวียงหนองหล่มเป็นพื้นที่สาธารณะที่มีลักษณะเป็นแอ่งรับน้ำ หรือพื้นที่ชุ่มน้ำขนาดใหญ่ที่สุดของอำเภอแม่จันและจังหวัดเชียงราย มีอาณาบริเวณติดต่ออยู่ 3 ตำบล 2 อำเภอ คือ ต.จันจว้า ต.ท่าข้าวเปลือก อ.แม่จัน และ ต.โยนก อ.เชียงแสน จ.เชียงราย มีพื้นที่ถ้าคำนวณจากการแบ่งสันปันน้ำประมาณ 60,000 ไร่ ปัจจุบันมีพื้นที่คงเหลือ ประมาณ 15,000 ไร่ เนื่องจากพื้นที่บางส่วน ได้มีการบุกรุก ครอบครอง ทำประโยชน์และออกเอกสารสิทธิในที่ดินไปแล้ว พื้นที่บางส่วนถูกทำลายจากประชาชนที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์ เป็นจำนวนมาก จนทำให้สภาพแวดล้อมต่างๆ ถูกทำลายลงไป รวมทั้งแหล่งโบราณคดีที่เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ และธรณีวิทยาที่ทรงคุณค่าได้สูญหาย และถูกทำลายอันเนื่องมาจากสาเหตุต่างๆ ดังกล่าว และสภาพพื้นที่ดังกล่าวในปัจจุบันยังคงมีสภาพที่เป็น หนองน้ำธรรมชาติที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ หรือทางด้านระบบนิเวศที่ค่อนข้าง มีความสมบูรณ์ ประกอบด้วย หนองน้ำ ทุ่งหญ้า ป่าไม้ สัตว์น้ำ และนกหลากหลายชนิด ซึ่งชาวบ้าน มักเรียกบริเวณแถบนี้ว่า “เมืองหนอง” หรือ เวียงหนอง หรือบ้างก็เรียกว่า “เวียงหนองหล่ม”

เวียงหนองหล่ม เป็นหนองน้ำและบริเวณที่ลุ่มต่ำ รูปร่างยาวตามทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ตะวันตกเฉียงใต้ ปิดล้อมด้วยเนินเขายกเว้นทางด้านตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นที่ราบเปิดโล่งจนถึงแม่น้ำโขง บริเวณด้านใต้ของ อ.เชียงแสน จ.เชียงราย น้ำในแอ่งระบายสู่น้ำกกทางทิศตะวันออกตามลำน้ำแม่แล้ว แต่ในฤดูน้ำหลาก น้ำ

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	20 เม.ย. 2554	20	7226	5

แอ่งที่เกิดจากการทรุดตัวของแผ่นดินตามแนวรอยเลื่อน ซึ่งแต่เดิมเกิดเป็นแอ่งยาวตามแนวรอยเลื่อน แต่ต่อมามีตะกอนมาทับถมบริเวณแอ่งด้านตะวันออกจนดินชั้นเหนียวส่วนด้านตะวันตกเป็นหนองน้ำ

นักวิชาการบางท่านเชื่อว่าในอดีต บริเวณแห่งนี้เคยเป็นที่ตั้งของอาณาจักรโยนกนาคนคร ต่อมาได้เกิดการล่มสลายลงไป ซึ่งมีความเชื่อกันว่าอยู่บนสมมติฐาน มนต์ตราแห่งคำสาปของ “เวียงโยนกนาคนคร” ที่มีความเป็นมาของดินแดนและชุมชนในแถบลุ่มแม่น้ำสายและแม่น้ำโขง รวมถึงแถบลุ่มแม่น้ำกกนั้น ปรากฏขึ้นอย่างชัดเจนตั้งแต่ประมาณพุทธศตวรรษที่ 19 ในรัชสมัยพญามังราย ปฐมกษัตริย์ผู้สถาปนาอาณาจักรล้านนา ทว่าก่อนหน้าพุทธศตวรรษที่ 19 นั้น พบว่ามีชุมชนเกิดขึ้นอยู่ก่อนแล้ว ซึ่งแบ่งเป็น 2 กลุ่มใหญ่คือ ชุมชนในเขตที่ราบลุ่มแม่น้ำกก - โขง และชุมชนในเขตที่ราบลุ่มแม่น้ำปิง

เรื่องราวของการกำเนิดชุมชนในเขตที่ราบลุ่มแม่น้ำกก-โขงนั้น ปรากฏอยู่ในตำนานหลายฉบับเช่น ตำนานเมืองสุวรรณโคมคำ ตำนานสิงหนวัติ ตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่ พงศาวดารเมืองเงินยางเชียงแสน ต่างกล่าวไว้ว่า เทวกาล เจ้าผู้ครองเมืองนครไทยเทคนิยูนาน ได้ให้ราชบุตรแยกย้ายกันไปสร้างบ้านแปงเมือง สิงหนวัติกุมารจึงได้นำผู้คนอพยพมาสร้างเวียงขึ้นในเขตลุ่มแม่น้ำกก ตำนานระบุว่า พญานาคได้มาช่วยสร้าง จึงเรียกชื่อเมืองแห่งนี้ว่า “นาคพันธุสิงหนวัติ” หรือ “เวียงโยนกนาคนคร” มีกษัตริย์ปกครองต่อมาถึง 45 พระองค์ จนในที่สุดเวียงโยนกนาคนครก็ล่มสลายกลายเป็นหนองน้ำ เนื่องด้วยชาวเมืองไปจับปลาไหลเผือกตัวเท่าต้นตาล ยาว 7 วา ในแม่น้ำกก แล้วนำมา ซ้ำแหละ และแบ่งปันกันกินทั่วเมือง พอถึงตอนกลางคืนเกิดฝนฟ้าคะนอง แผ่นดินไหวถึง 3 ครั้ง เป็นเหตุให้บ้านเมืองล่มสลายเป็นหนองน้ำขนาดใหญ่ กระทั่งปัจจุบันยังปรากฏหนองน้ำที่ชาวบ้านเชื่อกันว่าเดิมคือ

เวียงโยนกนาคนครพันธุของพระเจ้าสิงหนวัติ บริเวณกลางหนองมีเกาะเรียกชื่อว่าดอนแม่ฝ่ายซึ่งพ้องตามตำนานที่ว่าแม่ฝ่ายรอดตายจากเมืองล่มอยู่เพียงลำพังคนเดียว เพราะไม่ได้ร่วมกินปลาไหลเผือกกับชาวเมืองคนอื่น ๆ ส่วนประเด็นเรื่องการเกิดแผ่นดินไหวบริเวณพื้นที่เวียงหนองล่อง (เมืองโยนกนาคนคร) ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่เขตปกครองของ ต.จันจว้า ต.จันจว้าใต้ ต.ท่าข้าวเปลือก อ.แม่จัน และ ต.โยนก อ.เชียงแสน จ.เชียงราย จากข้อมูลของกรมอุตุนิยมวิทยา ว่ามีแนวรอยเลื่อนของเปลือกโลกที่เรียกว่า “แนวรอยเลื่อน แม่จัน-เชียงแสน” หรือ “รอยเลื่อนเชียงแสน” รอยเลื่อนนี้วางตัวในแนวตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนบนสุดของประเทศ มีความยาวประมาณ 130 กิโลเมตร โดยเริ่มต้นจากแนวร่องน้ำแม่จัน อ.แม่จัน ไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือตามแม่น้ำเงาทางด้านทิศเหนือของ อ.เชียงของ จ.เชียงราย แผ่นดินไหวขนาดใหญ่ที่สุดที่วัดได้ตามแนวเลื่อนนี้ เกิดขึ้นเมื่อวันที่ 1 กันยายน 2521 วัดได้ 4.9 ริกเตอร์ และตั้งแต่ พ.ศ. 2521 เป็นต้นมา ได้เกิดแผ่นดินไหววัดได้มากกว่า 3 ริกเตอร์ ซึ่งเกิดตามแนวรอยเลื่อนนี้นับจำนวนได้ 10 ครั้ง และมี 3 ครั้งวัดได้มากกว่า 4.5 ริกเตอร์ แผ่นดินไหวที่เกิดขึ้น

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	20 เม.ย. 2554	20	7226	5

โดยทั้งหมดบริเวณนี้เป็นแผ่นดินไหวที่เกิดขึ้นในระดับที่ตื้นกว่า 10 กิโลเมตร

และจากการศึกษา แผนที่หน่วยหินจังหวัดเชียงราย สำนักธรณีวิทยา กรมทรัพยากรธรณี เมื่อเดือนตุลาคม 2547 พบว่า สภาพทางธรณีวิทยาในบริเวณกลางของพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองล่อง ประกอบไปด้วยตะกอนปัจจุบัน สะสมตัวโดยทางน้ำ กรวดทราย ดินในยุคควอเทอร์นารี ส่วนบริเวณขอบของพื้นที่หนองน้ำเป็นหินชั้นตะกอนที่ยังไม่แข็งตัวด้วยชั้นทราย ชั้นทรายกรวด ชั้นดินดานและชั้นทรายแป้ง ยุคเทอร์เชียรี และหินแกรนิต ไบโอไทรต์-มัลโคไวด์แกรนิต ที่แสดงการเรียงตัวแบบยุคคาร์บอนิเฟอรัสช่วงล่าง

อนึ่งมีการพบ หลักฐานทางโบราณคดี ชาวบ้านได้ขุดพบเศษซากซึ่งเป็นทั้งข้าวของ เครื่องใช้ในครัวเรือน กล้องยาสูบดินเผา แม้กระทั่งเครื่องรางของขลัง พระเครื่อง พระพุทธรูป กระจายอยู่โดยทั่วบริเวณพื้นที่เวียงหนองล่อง นอกจากนี้ยังพบว่าบริเวณกลางเวียงหนองล่องยังมีหนองน้ำร้อน (น้ำพุร้อน) ที่อาจเกิดจากรอยเลื่อนแม่จัน-เชียงแสน ที่ลากผ่านบริเวณพื้นที่เวียงหนองล่องแห่งนี้ จึงเป็นสมมติฐานทางแนวความคิดที่สนับสนุนความเชื่อของประชาชนในท้องถิ่นซึ่งเชื่อว่าอาณาจักรโยนกนาคนครได้ล่มสลายลงอาจเกิดเนื่องจากเหตุแผ่นดินไหวแล้วทำให้เมืองดังกล่าวได้ล่มจมลงเป็นหนองน้ำกว้างใหญ่ตราบเท่าที่เห็นในทุกวันนี้

ศูนย์ความหลากหลายทางชีวภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ได้เข้ามาศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพในบริเวณพื้นที่เวียงหนองล่อง พบว่าได้มีพืชจำนวน 286 ชนิด มีนก จำนวน 96 ชนิด และมีปลามากกว่า 22 ชนิด สัตว์น้ำและสัตว์ป่าอื่นๆ อีกเป็นจำนวนมากภายในระบบนิเวศ จึงถือได้ว่าบริเวณแห่งนี้พื้นที่ที่มีความสำคัญยิ่งทางชาติพันธุ์และระบบนิเวศทางธรรมชาติ ดังนั้นพื้นที่เวียงหนองล่องจึงนับว่าเป็นแหล่งอาหารที่สำคัญแห่งหนึ่งของชุมชน โดยมีการจับสัตว์น้ำจำพวกปลา กุ้ง หอย เพื่อนำมาเป็นอาหารอีกทั้งยังมีพืชผักพื้นบ้านที่สามารถนำมาเป็นอาหารได้ ซึ่งขึ้นอยู่ตามพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองล่อง เช่น ผักขม ผักบุ้ง มะระ ตำลึง ขาเขียด สลึง เป็นต้น และบริเวณพื้นที่แห่งนี้ยัง ถือได้ว่าเป็นแหล่งเลี้ยงสัตว์เศรษฐกิจที่สำคัญแห่งหนึ่งของจังหวัดเชียงราย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง วัวและควาย ซึ่งเป็นประโยชน์แก่พี่น้องประชาชนที่อาศัยอยู่รอบๆ เขตพื้นที่เวียงหนองล่อง เป็นประโยชน์ต่อการอุปโภค บริโภค การเพาะปลูก การเลี้ยงสัตว์ การเป็นแหล่งอุ้มน้ำหรือซับน้ำ เป็นการป้องกันการเกิดอุทกภัยและเป็นแหล่งเก็บกักน้ำไว้ในภาคฤดูแล้ง ซึ่งหากได้รับการปรับปรุงและพัฒนา ให้ดีกว่าสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน คาดว่า พื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองล่องตามที่กล่าวมาข้างต้น จะเป็นประโยชน์โดยรวมแก่พี่น้องประชาชนทั้งในและนอกพื้นที่ ทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งเป็นการพัฒนาเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน เพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และแหล่งการเรียนรู้ทางโบราณคดี เรียนรู้เชิงระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม ไปพร้อมๆ กับการอนุรักษ์สืบสานและเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้เป็นมรดกไทยที่ดั่งงาม มีความหลากหลายด้านนิเวศที่ยังคงคงตามธรรมชาติให้เหลือพอได้สัมผัสกลิ่นอายของ ประวัติศาสตร์สร้างสุขที่เลือกได้ของชุมชนคนจันจวาลดต่อไป

สุวิมล ธรรมวรรณ/ข่าวเชียงราย